2015 оны түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын үзлэг тооллогын үр дүн, анхаарах зүйлс

Соёлын өвийн үндэсний төв
Авран хамгаалах, эрсдэлийн судалгааны газар
Г.Анхсанаа

Улаанбаатар
2022.7.28

Агуулга

2015 оны түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын үзлэг тооллогын тухай

Тооллого үйл ажиллагаанд анхаарах зүйлс

2015 оны ТСҮХД-ын үл хөдлөх дурсгалын, үзлэг тооллого

Дурсгалт газар
Дурсгал
Дурсгал

Бүртгэлийн дугаар

Төрөл зүйл

Солбилцол

Хадгалалт
хамгаалалтын асуулга

RICH 3.0
программ

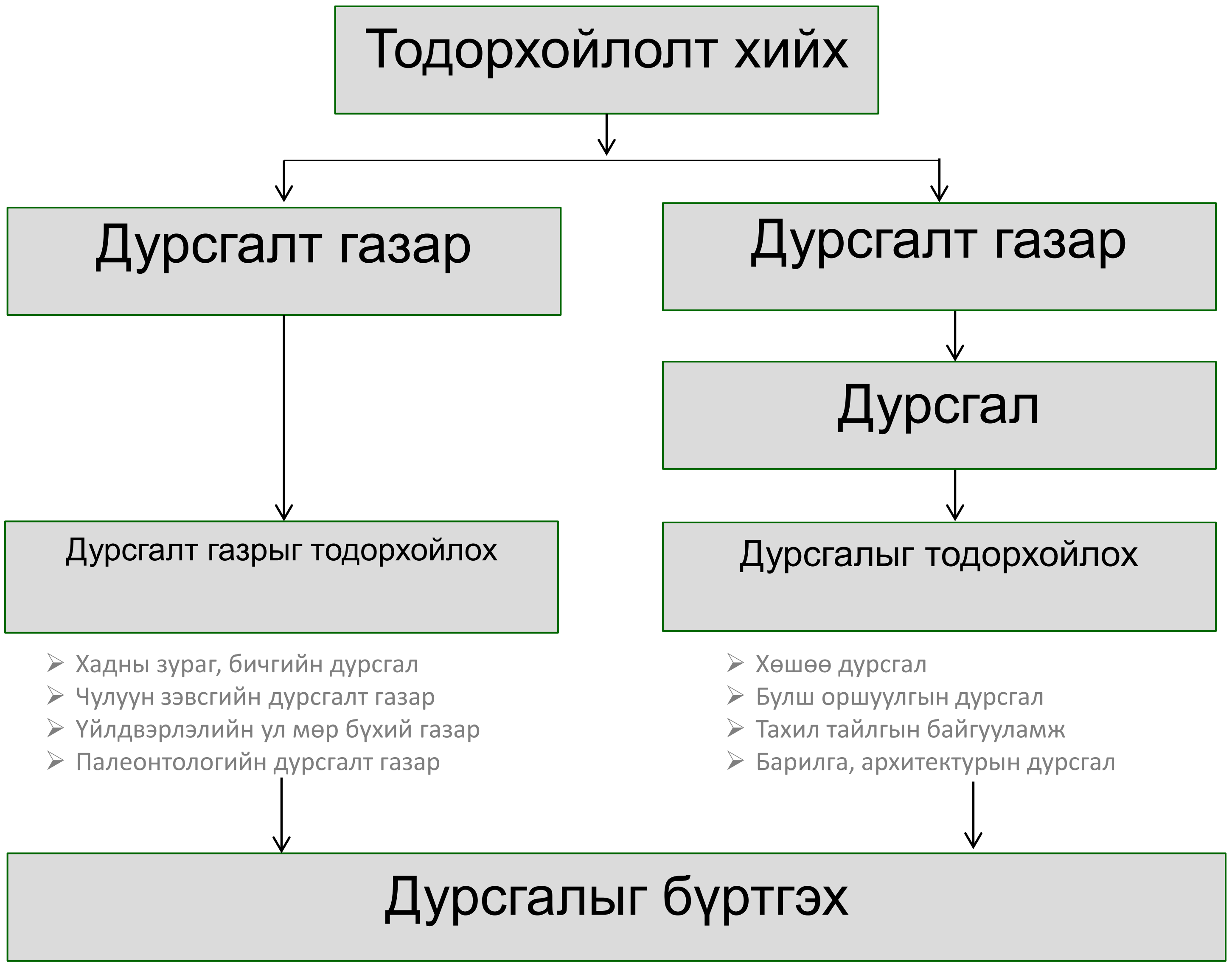
Тодорхойлолт хийх
Дурсгалт газар
Дурсгалт газар
Дурсгал
Дурсгалт газрыг тодорхойлох
Дурсгалыг тодорхойлох
Хадны зураг, бичгийн дурсгал
Чулуун зэвсгийн дурсгалт газар
Үйлдвэрлэлийн ул мөр бухий газар
Палеонтологийн дурсгалт газар
Хөшөө дурсгал
Булш оршуулгын дурсгал
Тахил тайлгын байгууламж
Барилга, архитектурын дурсгал
Дурсгалыг бүртгэх

C

Дурсгалт газрын бүртгэл

Дурсгалын бүртгэл

2015 ОНЫ ТҮҮХ, СОЁЛЫН ҮЛ ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛЫН ҮЗЛЭГ, ТООЛЛОГЫН ХЭЭРИЙН БҮРТГЭЛИЙН МАЯГТ №1
(Дурсгалт газрын бүртгэл)

Дурсгалт газрын бүртгэлийн дугаар:	4	1	0	1	0	0	0	1	4

Он, сар, өдөр:	2015.6.15	*Бүртгэл хийсэн он, сар, өдрийг бичнэ*
Аймаг, Нийслэл:	Төв	*Тухайн дурсгал орших буй аймаг, сумын нэрийг бичнэ*
Сум, дүүрэг:	Алтанбулаг	

Төрөл зүйл:	4. Тахил тайлгын байгууламж	*Ерөнхий төрлийн код, нэрийг бичнэ.*
Чулуулгын төрөл	■ Боржин □ Гантиг □ Занар (билүүний чулуу, шаварлаг) □ Элсэн чулуу □ Хүрмэн чулуу □ Цахурлаг чулуу □ Бөсөл (Улаан, шаргал өнгөтэй) □ Шохойн чулуу □ Өөхөн чулуу □ Бусад	*Чулуун дурсгалыг урласан материалыг сонгоно.*
Дурсгалт газрын нэр	Өнгөтийн дурсгал	*Дурсгал орших байгаа газар болон тухайлсан нэрийг бичнэ.*

Солбилцол

№	UTM Zone	UTM N	UTM E	Latitude Longitude N	Latitude Longitude E	Alt (м)
1	48T	5267016	563903	47° 33' 12.3"	105° 50' 57.7"	1143
2						
3						
4						
5						
6						
...						

UTM стандартаар авсан Солбицолын цэгүүдийг дараалын дагуу оруулна. Хэрэв Latitude Longitude стандартаар давхар авсан бол мөн тэмдэглэнэ.

Тодорхойлолт:
Туул голын хойд хөндийн Өнгөтийн уулын бэлд энэ дурсгал оршно. Цогцолборыг тойруулан далан хэрмээр хүрээлсэн нь гонзгой дөрвөлжин хэлбэртэй, булангууд нь мөлгөр. Шороон далангийн зүүн талаас энэ хоёр хүн чулуутай ижил чиглэлээр "балбал" хэмээх зэл чулуудыг зүүн тийш цувруулан зоосон нь 2 км гаруй үргэлжлэх ба чулууны тоо нь 550 гаруйд хүрдэг.

Дурсгалт газрын шинж чанар, хэлбэр, хэмжээ, тоо ширхэг, хийсэн материал, хадгалалт хамгаалалтын байдал зэргийг тоочин тэмдэглэл хөтөлж бичнэ.

Хэмжээ	Талбай (м)	Урт (м)	Өргөн (м)	Өндөр(м)	Зузаан (м)	Голч (м)
Бусад хэмжээс:	Цогцолборыг тойруулан 55x38 м хэмжээтэй, 500 орчим балбал чулуу 2020 м үргэлжилнэ.					
Тоо ширхэг	1					
Тэмдэглэл						

Дурсгалт газрын ерөнхий хэмжээсийг метрийн нэгжид шилжүүлэн тохирох нүдэнд бичнэ. Бусад хэмжээсийн мэдээллийг "Бусад хэмжээс" хэсэгт бичнэ.

Хэрэв дурсгалт газрыг тоймлон тоолсон бол "Тоо ширхэг" хэсэгт тоон утгаар

2015 ОНЫ ТҮҮХ, СОЁЛЫН ҮЛ ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛЫН ҮЗЛЭГ, ТООЛЛОГЫН ХЭЭРИЙН БҮРТГЭЛИЙН МАЯГТ №2
(Дурсгалын бүртгэл)

Дурсгалын бүртгэлийн дугаар:	4	1	0	1	0	0	0	1	4	0	0	1

Он, сар, өдөр:	2015.6.15	*Бүртгэл хийсэн он, сар, өдрийг бичнэ*
Аймаг, Нийслэл:	Төв	*Тухайн дурсгал орших буй аймаг, сумын нэрийг бичнэ*
Сум, дүүрэг:	Алтанбулаг	

Төрөл зүйл:	4.1.2 Тахил тайлгын байгууламж -> Тахилын онгон - >Хашлага чулуу	*Төрөл зүйлийн кодыг бичээд, тухайн дурсгалын төрөл, зүйлийн нэрийг бичнэ.*
Чулуулгын төрөл	■ Боржин □ Гантиг □ Занар (билүүний чулуу, шаварлаг) □ Элсэн чулуу □ Хүрмэн чулуу □ Цахурлаг чулуу □ Бөсөл (Улаан, шаргал өнгөтэй) □ Шохойн чулуу □ Өөхөн чулуу □ Бусад	*Чулуун дурсгалыг урласан материалыг сонгоно.*
Дурсгалын нэр	Өнгөтийн дурсгалын хашлага чулуу	*Дурсгал орших байгаа газар болон тухайлсан нэрийг бичнэ.*

Солбилцол

№	UTM Zone	UTM N	UTM E	Latitude Longitude N	Latitude Longitude E	Alt (м)
1	48T	5205164.1	500000	47° 33' 12.3"	105° 50' 57.7"	1143
2						
3						
4						
5						
6						
...						

UTM стандартаар авсан Солбицолын цэгүүдийг дараалын дагуу оруулна. Хэрэв Latitude Longitude стандартаар давхар авсан бол мөн тэмдэглэнэ.

Тодорхойлолт:
Тус тахилын онгоны хашлага чулуу 4 хавтан чулуунаас бүрднэ. Баруун талын хавтан чулуу гадагш налсан байдалтай. Бүх хавтан чулууг бор саарал энгийн боржин чулуугаар хийсэн. Чулуулаг нэлээд хэврэгшисэн байдалтай.
Мөн тахилын хавтангуудын гадна талд ирмэгийг хөвөөлөн, түүний дотуур ханан хээ сийлж чимэглэсэн байна.

Дурсгалын шинж чанар, хэлбэр, хэмжээ, тоо ширхэг, хийсэн материал, хадгалалт хамгаалалтын байдал зэргийг тоочин тэмдэглэл хөтөлж бичнэ.

Хэмжээ	Талбай (м)	Урт(м)	Өргөн (м)	Өндөр(м)	Зузаан (м)	Голч (м)
		2.6	2.2			
Бусад хэмжээс:	*1-р хавтан чулууны урт 2.56 м, өндөр 0.8 м, зузаан 0.22 м; 2-р хавтан чулууны урт 1.9 см, өндөр 0.81 м, зузаан 0.21 м; 3-р хавтан чулууны урт 2.60 м, өндөр 0.86 м, зузаан 0. 21 м; 4-р хавтан чулууны урт 2.44 м, өндөр 0.83 м, зузаан 0.02 м*					

Дурсгалын ерөнхий хэмжээсийг метрийн нэгжид шилжүүлэн тохирох нүдэнд бичнэ. Бусад хэмжээсийн мэдээллийг "Бусад хэмжээс" хэсэгт бичнэ.

Бүртгэлийн маягт нь 23 асуултаас 9 асуултыг нөхөж бичиж, 14 асуултад сонголт хийхээр хялбарчилсан.

ТСХҮД-ын бүртгэлийн дугаар (код)

Төв аймаг Алтанбулаг сум Өнгөтийн дурсгал (тахилын байгууламж) 1- р чулуун хөшөө

Цифр	Хамаарах утга
1-2	Аймгийн код
3-4	Сумын код
5-8	Суман дахь дурсгалт газрын дэс дугаар
9	Төрөл зүйлийн ерөнхий ангилал
10-12	Тухайн дурсгал доторх нэгж дурсгалын дэс дугаар

Төрөл зүйл

№	Төрөл зүйл		
1	1.Чулуун зэвсгийн дурсгалт газар	1.1 Палеолит	
		1.2 Мезолит	
		1.3 Неолит	
		1.4 Хүний сууж байсан оромж, сууц, агуй	
		1.5 Бусад	
2	2.Хадны зураг, бичгийн дурсгал	2.1 Сийлмэл зураг	
		2.2 Зос, бэхэн зураг	
		2.3 Тамга, тэмдэг, бичгийн дурсгал	
			2.3.1 Түрэг
			2.3.2 Уйгур
			2.3.3 Кидан
			2.3.4 Монгол
			2.3.5 Тод
			2.3.6 Дөрвөлжин
			2.3.7 Манж
			2.3.8 Согд
			2.3.9 Араб
			2.3.10 Перс
			2.3.11 Санскрит
			2.3.12 Төвд
			2.3.13 Хятад
			2.3.14 Бусад
3	3. Булш оршуулгын дурсгал	3.1 Неолитын булш	
		3.2 Шоргоолжин булш	
		3.3 Хиргисүүр	
		3.4 Дөрвөлжин булш	
		3.5 Пазырык булш	
		3.6 Хүннү булш	
		3.7 Түрэг булш	
		3.8 Уйгур булш	
		3.9 Хятан булш	
		3.10 Монгол булш	
		3.11 Хадны оршуулга	
		3.12 Бусад	
4	4.Тахил тайлгын байгууламж	4.1 Тахилын онгон	
			4.1.1 Балбал (зэл чулуу)
			4.1.2 Хашлага чулуу
		4.2 Тахилын сүмийн туурь	
		4.3 Шивээ	
		4.4 Овоо	
		4.5 Бусад	

5	5.Барилга, архитектурын дурсгал	5.1 Суурьшлын ул мөр бүхий газар	
		5.2 Эртний хот	
			5.2.1 Хүннү
			5.2.2 Түрэг
			5.2.3 Уйгур
			5.2.4 Кидан
			5.2.5 Монгол
			5.2.6 Манж
			5.2.7 Тодорхойгүй
		5.3 Хэрмэн зам	
		5.4 Шуудуу	
		5.5 Сүм хийдийн туурь	
		5.6 Суврага	
		5.7 Түүхэн дурсгалт байшин	
		5.8 Агуй, оромж, түр сууц	
		5.9 Архитектурын дурсгал	
			5.9.1 Уран барилга
			5.9.2 Уран барилгын цогцолбор
			5.9.3 Сүм хийд
			5.9.4 Уран баримал, хөшөө (1921-1990 он)
			5.9.5 Сүрлэг чимэглэлийн дүрслэл
		5.10 Бусад	
6	6. Хөшөө дурсгал	6.1 Буган чулуун хөшөө	
		6.2 Хүн чулуу	
			6.2.1 Хүрэл
			6.2.2 Түрэг
			6.2.3 Уйгур
			6.2.4 Кидан
			6.2.5 Монгол
			6.2.6 Тодорхойгүй
		6.3 Тамга тэмдэгтэй хөшөө чулуу	
		6.4 Гэрэлт хөшөө	
		6.5 Амьтны дүрслэлтэй хөшөө	
		6.6 Цулгуй хөшөө	
		6.7 Бусад	
7	7.Үйлдвэрлэлийн ул мөр хадгалсан дурсгалт газар	7.1 Төмөрлөг боловсруулалтын ул мөр	
		7.2 Шавар боловсруулалтын ул мөр	
		7.3 Газар тариалангийн ул мөр	
		7.4 Чулуу олзворлолтын ул мөр	

8. Палеонтологийн олдворт газар

8 үндсэн төрөл
98 дэд зүйл

“RICH 3.0” программ

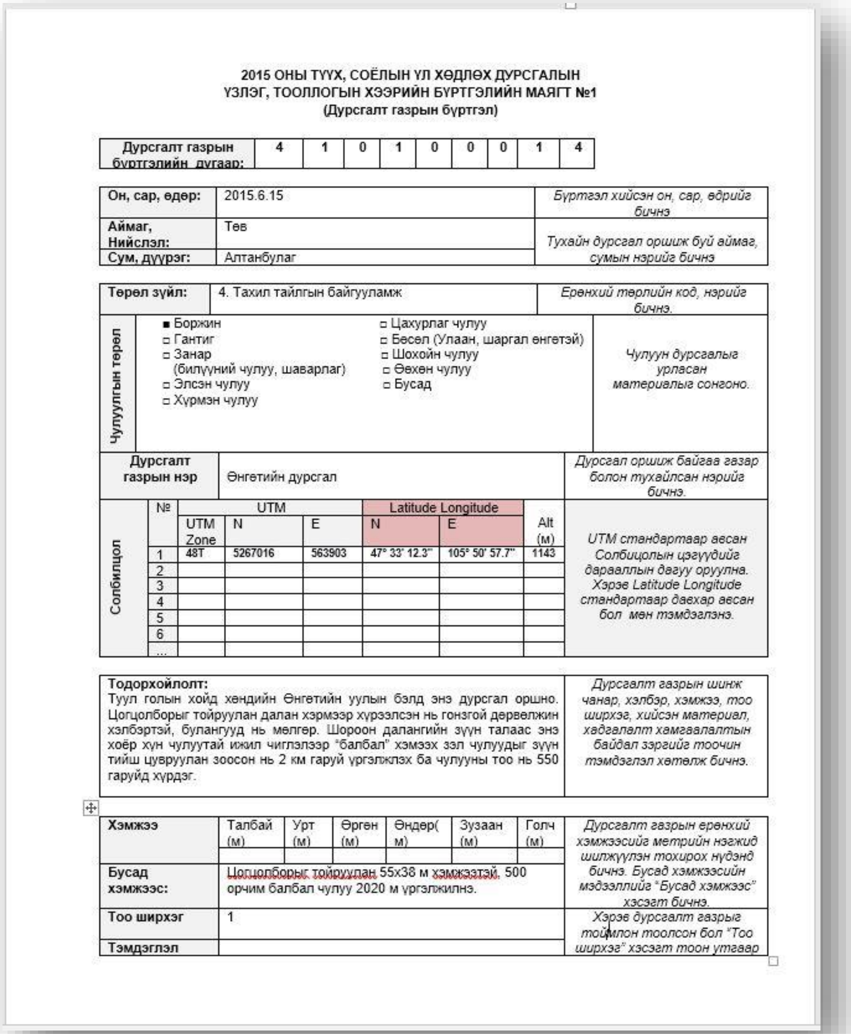

2015 ОНЫ ТҮҮХ, СОЁЛЫН ҮЛ ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛЫН
ҮЗЛЭГ, ТООЛЛОГЫН ХЭЭРИЙН БҮРТГЭЛИЙН МАЯГТ №1
(Дурсгалт газрын бүртгэл)

Дурсгалт газрын бүртгэлийн дугаар:	4	1	0	1	0	0	0	1	4

Он, сар, өдөр:	2015.6.15	*Бүртгэл хийсэн он, сар, өдрийг бичнэ*
Аймаг, Нийслэл:	Төв	*Тухайн дурсгал оршиж буй аймаг, сумын нэрийг бичнэ*
Сум, дүүрэг:	Алтанбулаг	

Төрөл зүйл:	4. Тахил тайлгын байгууламж	*Ерөнхий төрлийн код, нэрийг бичнэ.*
Чулуулгын төрөл	■ Боржин □ Гантиг □ Занар (билүүний чулуу, шаварлаг) □ Элсэн чулуу □ Хүрмэн чулуу □ Цахурлаг чулуу □ Бөсөл (Улаан, шаргал өнгөтэй) □ Шохойн чулуу □ Өөхөн чулуу □ Бусад	*Чулуун дурсгалыг урласан материалыг сонгоно.*
Дурсгалт газрын нэр	Өнгөтийн дурсгал	*Дурсгал оршиж байгаа газар болон тухайлсан нэрийг бичнэ.*

Солбицлол №	UTM Zone	UTM N	UTM E	Latitude N	Longitude E	Alt (м)	
1	48T	5267016	563903	47° 33' 12.3"	105° 50' 57.7"	1143	*UTM стандартаар авсан Солбицолын утгуудыг дараалын дагуу оруулна. Хэрэв Latitude Longitude стандартаар дахин авсан бол мөн тэмдэглэнэ.*
2							
3							
4							
5							
6							
...							

Тодорхойлолт: Туул голын хойд хөндийн Өнгөтийн уулын бэлд энэ дурсгал оршино. Цогцолборыг тойруулан далан хэрмээр хүрээлсэн нь гонзгой дөрвөлжин хэлбэртэй, булангууд нь мөлгөр. Шороон далангийн зүүн талаас энэ хоёр хүн чулуутай ижил чиглэлээр "балбал" хэмээх зэл чулуудыг зүүн тийш цувруулан зоосон нь 2 км гаруй үргэлжлэх ба чулууны тоо нь 550 гаруй хүрдэг.	*Дурсгалт газрын шинж чанар, хэлбэр, хэмжээ, тоо ширхэг, хийсэн материал, хадгалалт хамгаалалтын байдал зэргийг товчин тэмдэглэл хэлбэрээр бичнэ.*

Хэмжээ	Талбай (м)	Урт (м)	Өргөн (м)	Өндөр (м)	Зузаан (м)	Голч (м)	*Дурсгалт газрын ерөнхий хэмжээсийг метрийн нэгжид шилжүүлэн тохирох нүдэнд бичнэ. Бусад хэмжээсийн мэдээллийг "Бусад хэмжээс" хэсэгт бичнэ.*
Бусад хэмжээс:	Цогцолборыг тойруулан 55х38 м хэмжээтэй, 500 орчим балбал чулуу 2020 м үргэлжилнэ.						
Тоо ширхэг	1						*Хэрэв дурсгалт газрыг тоймлон тоолсон бол "Тоо ширхэг" хэсэгт тоон утгаар*
Тэмдэглэл							

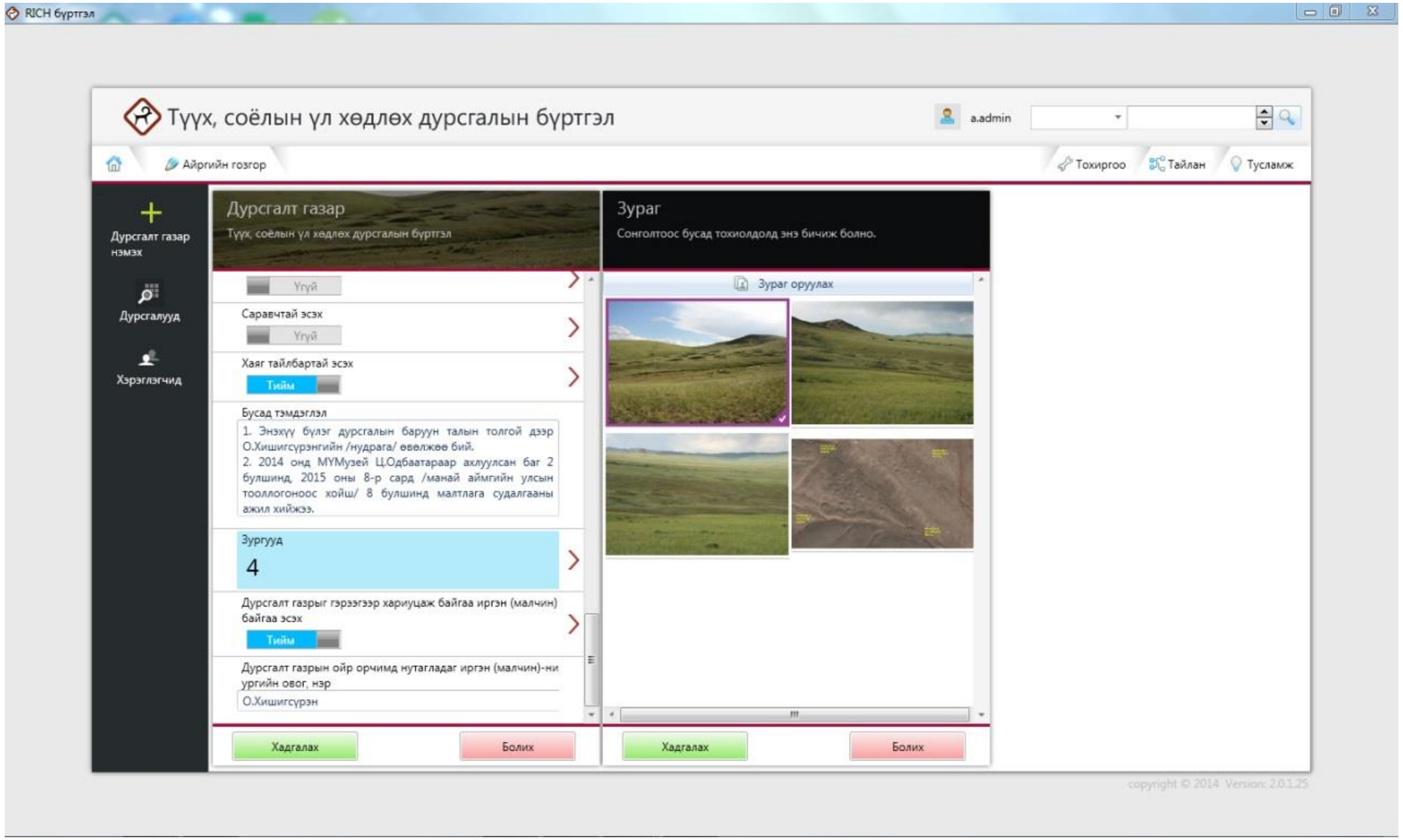

Registration of Immovable Cultural Heritage (RICH) 3.0 нь 2015 онд улс орон даяар зохион байгуулах түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын үзлэг тооллогын дүнг нэгтгэн боловрсуулж цахим мэдээллийн сан үүсгэх, мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийх зорилготой систем буюу програм хангамж юм. Энэхүү програм нь Соёлын өвийн төвөөс 2009 онд боловсруулсан Үл хөдлөх дурсгалын бүртгэлийн RICH 1.0 програмд суурилан хөгжүүлсэн бүртгэлийн систем.

14 сэдвийн видео хичээл болон Power Point

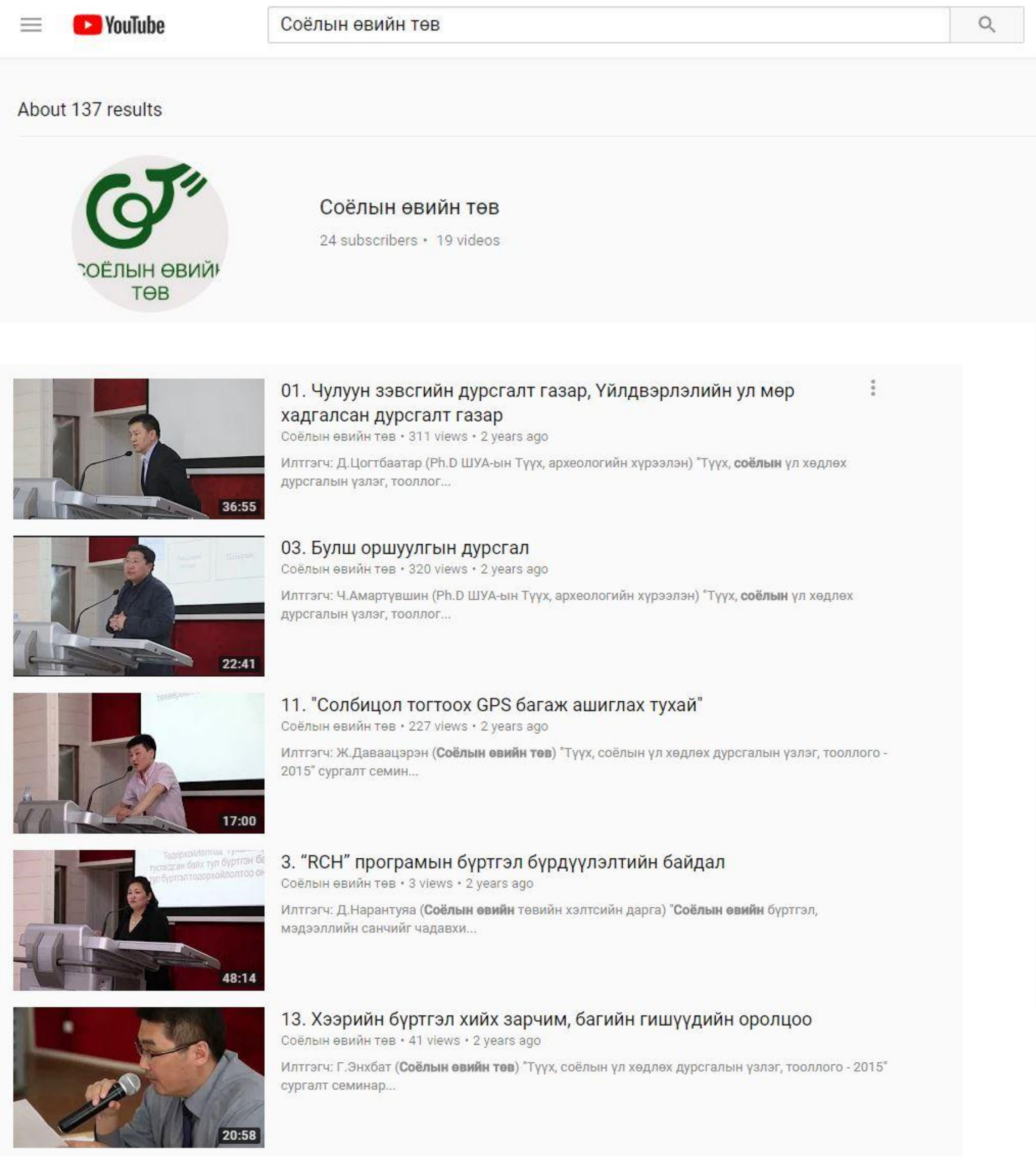

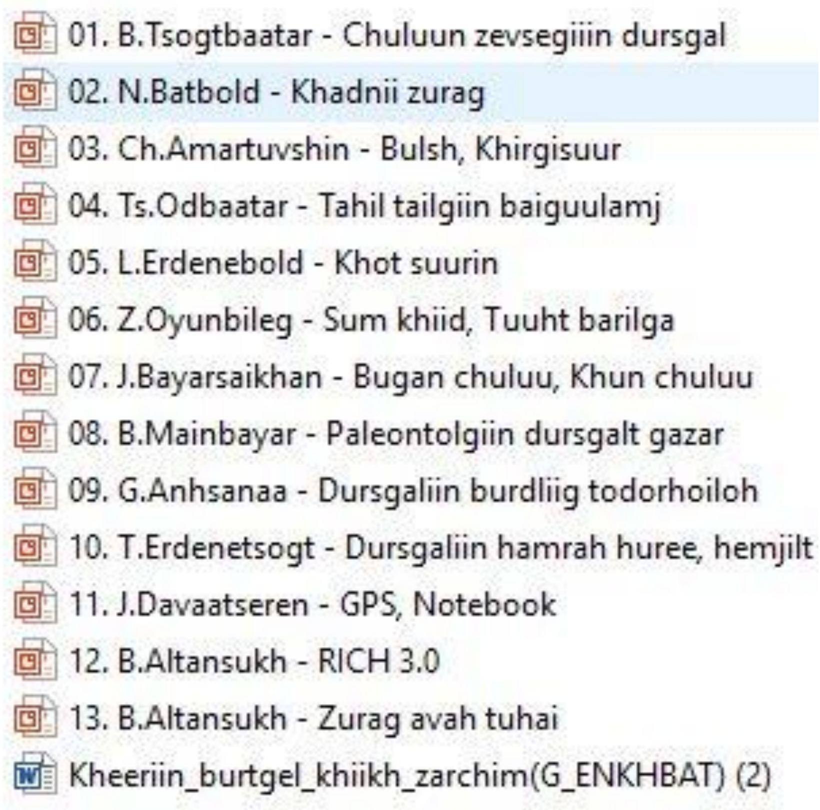

https://www.youtube.com/channel/UCOdjh213nsCRHjETphAjKew/videos

Аймгийн нэр	Чулуун зэвсгийн дурсгалт газар	Хадны зураг, бичгийн дурсгал		Булш оршуулгын дурсгал		Тахил тайлгын байгууламж		Барилга, архитектурын дурсгал		Хөшөө дурсгал		Үйлдвэрлэлийн ул мөр хадгалсан дурсгалт газар	Палеонтологийн дурсгалт газар	Нийт дурсгалт газар	Нийт дурсгал
		ДГ	Д	ДГ	Д	ДГ	Д	ДГ	Д	ДГ	Д				
Архангай		37	23	92	2674	32	65	42	125	111	142			314	3029
Баян-Өлгий	36	26	29	432	4018	71	443			259	624			824	5150
Баянхонгор	7	48	5320	99	1767	74	172	50	115	79	162	3	2	362	7548
Булган	2	139	165	205	2645	15	16	52	52	99	177	1		513	3058
Говь-Алтай	3	90	105	821	5131	61	80	42	45	113	261	1	3	1134	5629
Говьсүмбэр		1	1	33	284	8	8	5	5	8	8			55	306
Дархан-Уул		5	5	20	318	2	3	23	23	3	5			53	354
Дорноговь	1	35	46	166	750	99	111	96	1597	13	18	3	18	431	2544
Дорнод	10	4	7	108	2020	18	103	92	117	17	40	2		251	2299
Дундговь	2	36	37	151	1392	63	65	44	44	6	7	1	3	306	1551
Завхан		93	101	314	6995	113	616	34	36	175	1186			729	8934
Орхон				28	343			5		6	11			39	354
Өвөрхангай	4	50	118	314	6165	70	147	57	60	60	114	7	4	566	6619
Өмнөговь	1	51	51	43	2148	24	24	62	62	13	13	3	16	213	2318
Сүхбаатар	27	21	20	97	1157	42	42	50	63	39	97	1		277	1407
Сэлэнгэ	4	20	44	240	2861	3	3	25	35	47	52	4		343	3003
Төв		21	178	227	2895	43	1397	71	106	26	92	1		389	4669
Увс		79	86	162	1573	17	17	4	6	202	395	0	1	464	2077
Ховд	-	92	307	305	5947	61	237	35	35	88	484	3	5	589	7018
Хөвсгөл	2	72	91	485	10721	23	34	25	24	91	207	2		700	11081
Хэнтий	32	58	59	551	5776	113	580	124	148	104	132	3		985	6730
Улаанбаатар		3	3	60	347	5	4	146	122	3	3			217	479
Нийт дурсгалт газар		**981**		**4953**		**957**		**1084**		**1562**				**9537**	
Нийт дурсгал	**131**		**6796**		**67927**		**4167**		**2820**		**4230**	**35**	**51**		**86157**

ДГ- Дурсгалт газар

Д- Дурсгал

- Нийт тоологдсон дурсгалт газар, дурсгалуудаас 3387 дурсгалт газрын 44977 дурсгал буюу 52.2% нь үзлэг тооллогын хүрээнд шинээр бүртгэгдсэн байна.
- Засгийн газрын 2008 оны 175 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Улс, аймаг, нийслэлийн хамгаалалтад байх түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын жагсаалт”-д орсон 452 дурсгалт газрын 98% буюу 443 нь үзлэг, тооллогод хамрагдаж, 9 дурсгалт газар хамрагдаагүй үлджээ.
- Засгийн газрын шийдвэрээр 1997-2013 онуудад хамгаалалтын бүс тогтоогдсон аймаг, нийслэлийн 35 дурсгалт газар үзлэг, тооллогод бүрэн хамрагдлаа.
- Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын үзлэг, тооллогод хамрагдсан нийт дурсгалын 12.7 % буюу 11007 дурсгал хүний нөлөөллөөр гэмтсэн бөгөөд үүнээс
- Тоносон 16%,
- Сүйтгэсэн 31%,
- Будаж балласан 10%,
- Хугалсан 9.7%,
- Сийлсэн 2.5%,
- Зөөгдсөн 3.3%,
- Алга болсон 3.2%,
- Тос, сүүний бохирдолттой 8.8%,
- Буруу зассан 2.4%,
- Хадаг, бөс даавуу ороосон, уясан 4.8%,
- Дэд бүтцийн аюулд өртсөн 2%,
- Аж ахуйн үйл ажиллагаанд өртсөн 4.6% тус тус эзэлж байна.
- Засаг захиргааны харьяаллын нэр маргаантай ташаарсан, солигдсон зэрэг 61 дурсгалт газрын эзэмшлийн нэрийг залруулж бүртгэсэн.
- Уул уурхайн нөлөөлөлд өртсөн, өртөж болзошгүй 953 үл хөдлөх дурсгал байна.
- Сум, орон нутагт 4516 дурсгалыг гэрээгээр хамгаалан ажиллаж байна.

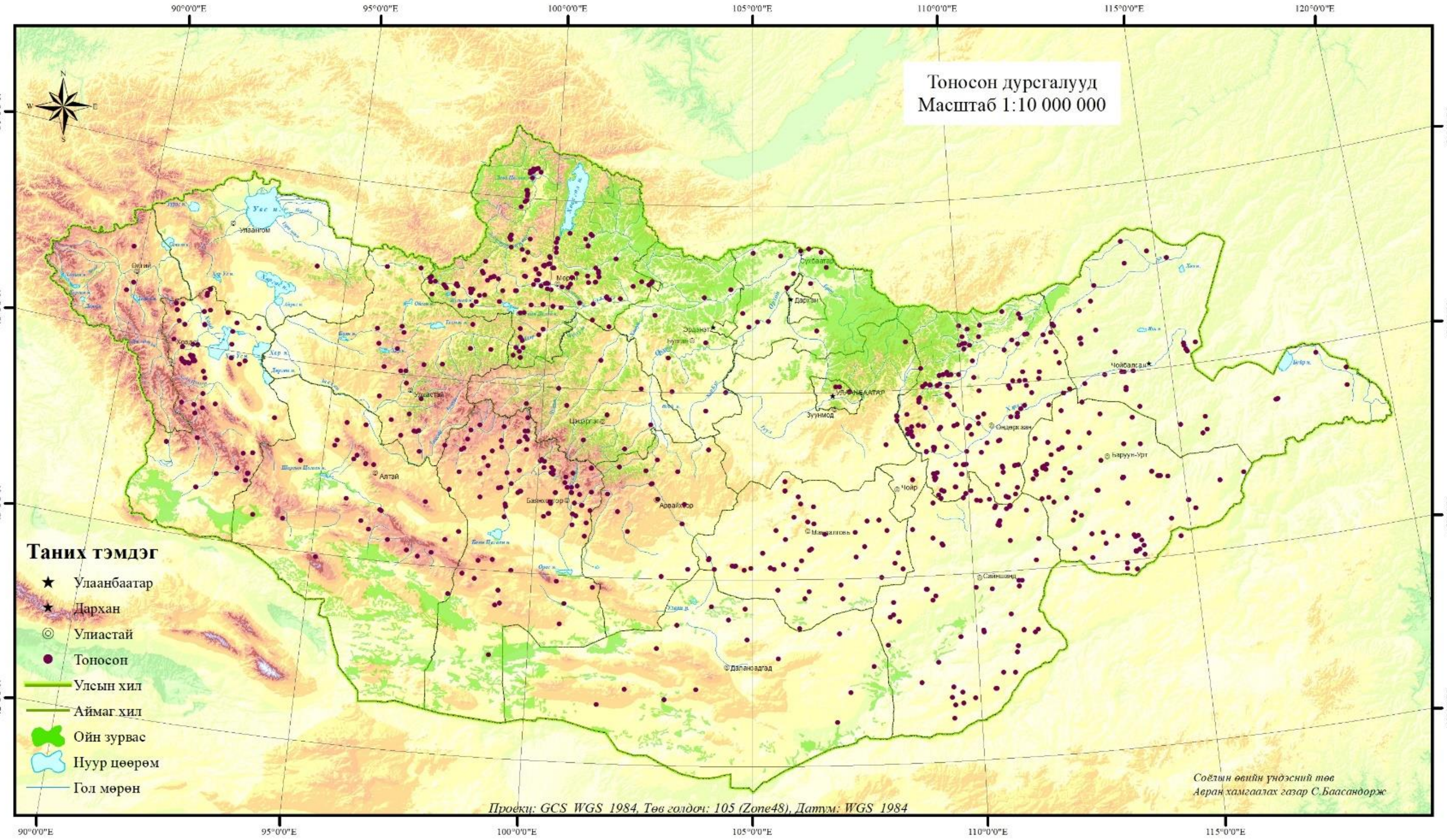
Тоносон дурсгалууд
Масштаб 1:10 000 000
Таних тэмдэг
Улаанбаатар
Дархан
Улиастай
Тоносон
Улсын хил
Аймаг хил
Ойн зурвас
Нуур цөөрөм
Гол мөрөн
Соёлын өвийн үндэсний төв
Авран хамгаалах газар С.Баасандорж
Проекц: GCS_WGS_1984, Төв голдоч: 105 (Zone48), Датум: WGS_1984
90°0'0"E
95°0'0"E
100°0'0"E
105°0'0"E
110°0'0"E
115°0'0"E
120°0'0"E
51°0'0"N
48°0'0"N
45°0'0"N
42°0'0"N
Улаангом
Өлгий
Ховд
Улиастай
Алтай
Мөрөн
Цэцэрлэг
Баянхонгор
Арвайхээр
Эрдэнэт
Булган
Сүхбаатар
Дархан
Зуунмод
Чойр
Мандалговь
Даланзадгад
Сайншанд
Өндөрхаан
Баруун-Урт
Чойбалсан

- Үзлэг, тооллогоор түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын хадгалалт, хамгаалалтын нөхцөл байдлыг сайжруулахад дараах саналуудыг гаргасан байна. Үүнд:

Нэн яаралтай сэргээн засварлах шаардлагатай байгаа 684 дурсгалт газар,

“Улс, аймаг, нийслэлийн хамгаалалтад байх түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын жагсаалт”-д орсон улсын хамгаалалтын ангиллыг өөрчлөх саналтай 2 дурсгалт газар, аймгийн хамгаалалтын ангиллыг өөрчлөх 33 дурсгалт газар, аймаг, улсын хамгаалалтаас хасах 4 дурсгалт газрын санал,

Мөн жагсаалтад улсын хамгаалалтад 225 дурсгалт газар, аймаг, нийслэлийн хамгаалалтад 232 дурсгалт газрыг нэмж оруулах санал,

Хамгаалалтын бүс шинээр тогтоох саналтай 124 дурсгалт газар, хамгаалалтын бүс өөрчлөх 2 дурсгалт газрын санал,

Сум, дүүргийн хамгаалалтад авах 10561 дурсгалт газрын санал тус тус байна.

- Тусгай газрын хамгаалалтад авах болон Тусгай хамгаалалтын хилийн цэсээс гаргах, Хамгаалалтын бүсээс гаргах дурсгалт газрын талаар санал ирээгүй байна.

9537 дурсгалт газрын
86157 дурсгал

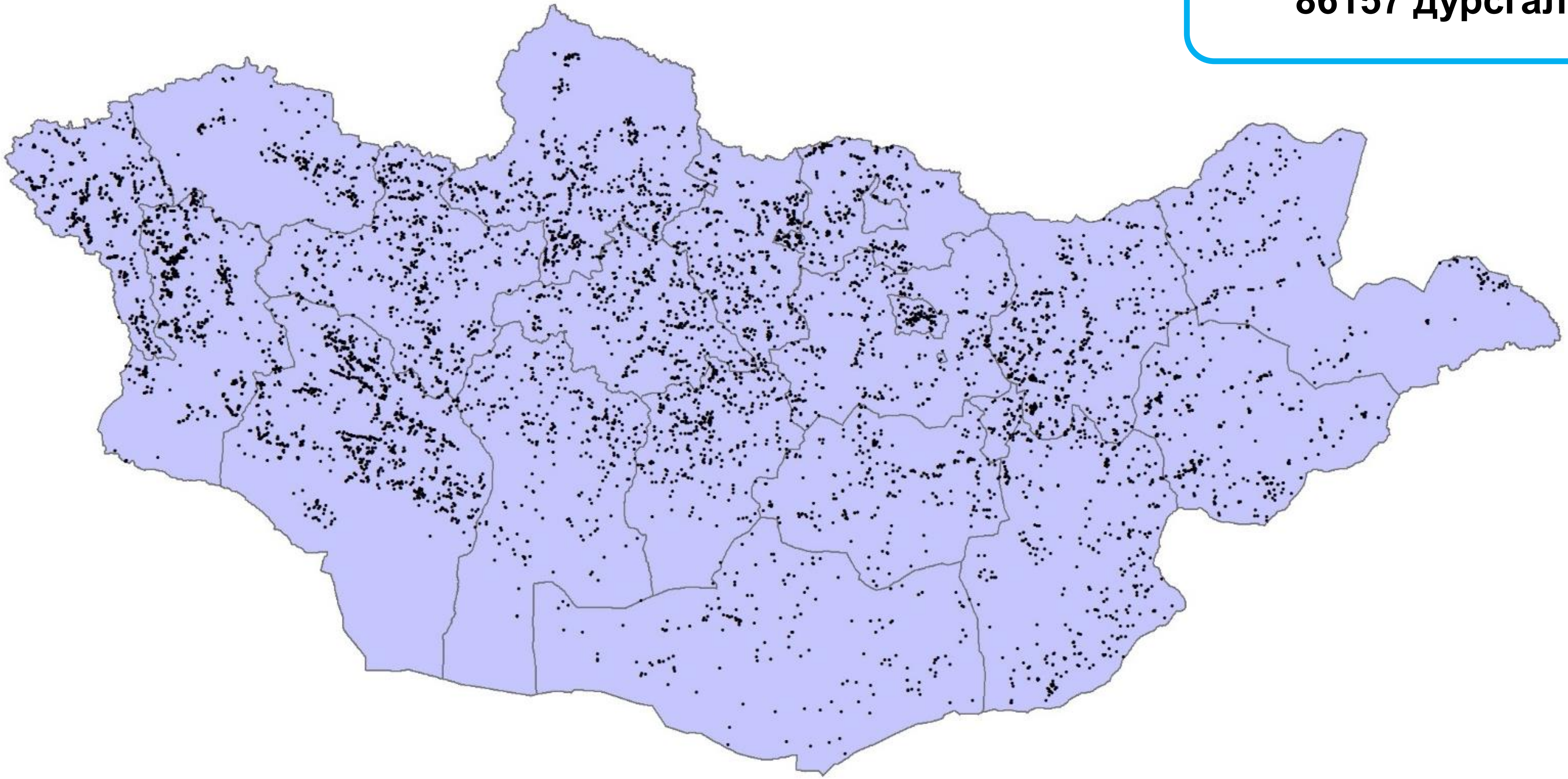

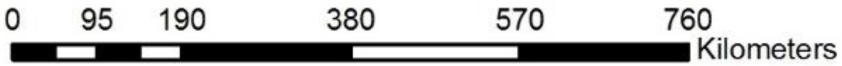

ТҮҮХ, СОЁЛЫН ҮЛ ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛЫН ҮЗЛЭГ, ТООЛЛОГОД ХАМРАГДСАН НИЙТ ДУРСГАЛЫН ТООН, ХУВИЙГ ХАРУУЛСАН БАЙДАЛ

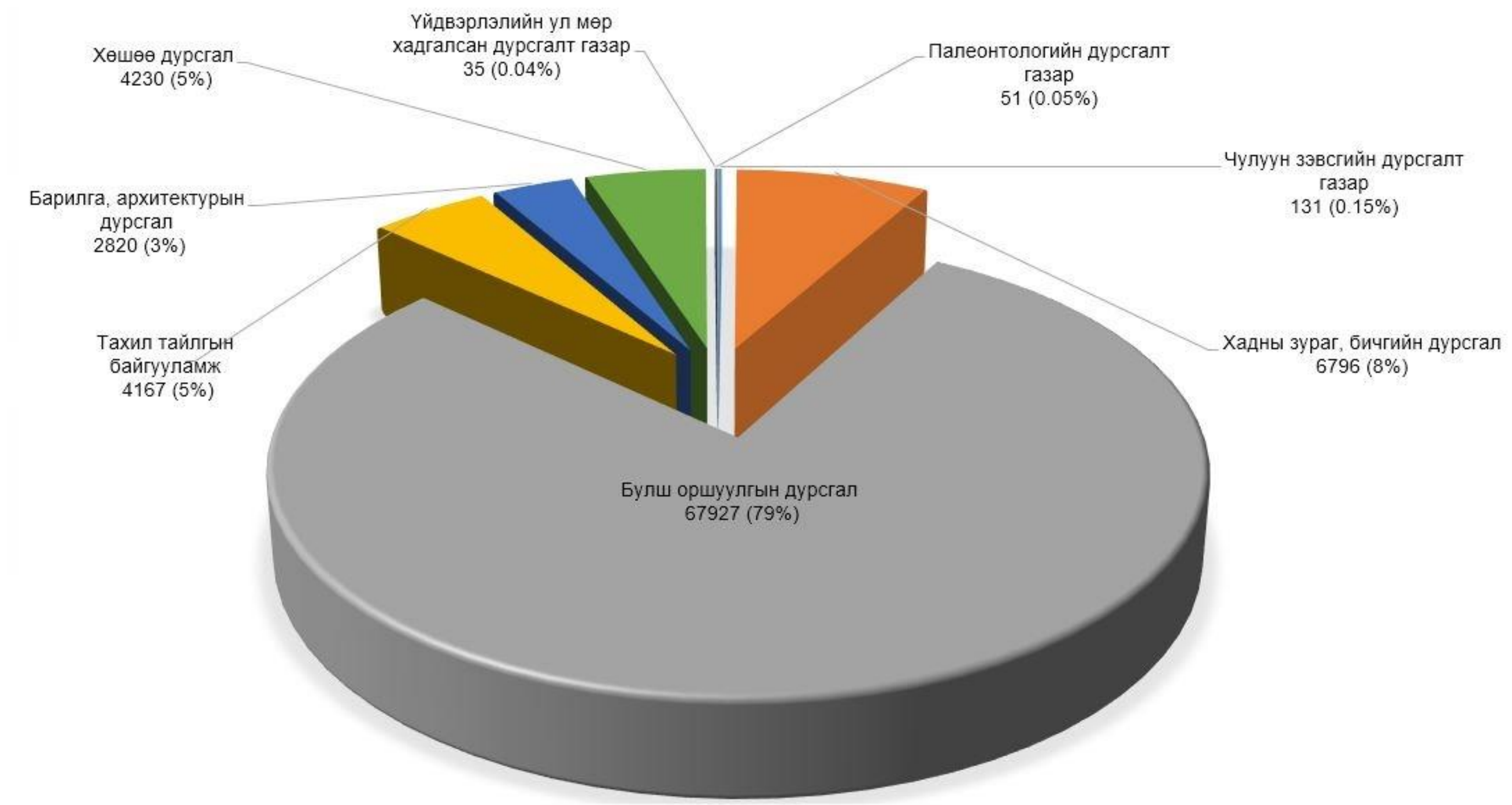

Тооллого үйл ажиллагаанд анхаарах зүйлс:

1. Дурсгалын бүртгэлийг янз бүрийн арга зүйгээр хийсэн
2. Дурсгалын солбицлыг буруу алдаатай тэмдэглэх
3. Дурсгалын төрөл зүйлийг буруу сонгох
4. Гэрэл зургийг хангалтгүй авсан
5. Өөр аймаг, сумын нутагт орших дурсгалыг бүртгэх

Дурсгалын бүртгэлийг янз бүрийн арга зүйгээр хийсэн, Жишээ нь; Хадны зургийн дурсгалт газрын тоог 2 янзаар хийсэн

СОЁЛЫН ӨВИЙН ТӨВ

2.Хадны зураг, бичгийн дурсгал: Энэ төрлийн дурсгалууд хамгийн олон төрөлтэй бөгөөд бүгд хад чулуун дээр орших байдаг онцлогтой. Ихэвчлэн хадны зураг их талбай хамарсан эсвэл олон хэсэг газарт бөөн бөөнөөр зурагдсан тохиолдол элбэг.

Тиймээс тухайн дурсгал байгаа хад чулуу зэргийг анхаарч товч тодорхойлох шардалгатай. Мөн зургийг зурсан арга технологийг бичих (хөвөөлөн сийлж зурсан, нийт талбайг хонхойлгон сийлсэн) болон зурагдсан дүрслэлүүдийг (ямар ан амьтан байна, хүнийг хэрхэн дүрсэлсэн, янз бүрийн эд зүйлс, тэрэг г.м) зэргийг анхаарах хэрэгтэй. Хадны зурагтай тамга тэмдэгийн дүрслэлүүд хамт тохиолдох нь элбэг тул тусад нь тодорхойлж бүртгэх хэрэгтэй.

Бичгийн дурсгалын хувьд хадны зургаас харьцангуй бага боловч олон төрөл байдаг. Бичгийн дурсгалыг тодохойлохдоо бичсэн арга технологи болон мөр зэргийг тоолж бүртгэх хэрэгтэй.

Г.Анхсанаагийн хичээл

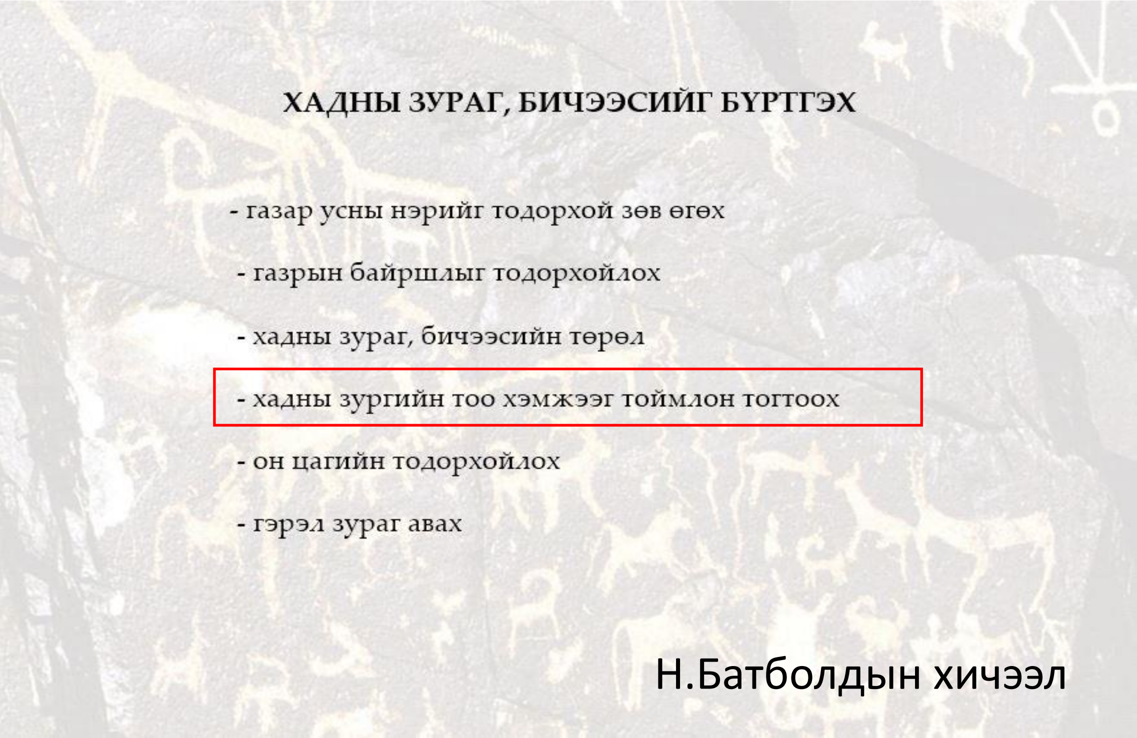

Н.Батболдын хичээл

Жишээ нь; Хадны зургийн дурсгалт газрын тоог 2 янзаар хийсэн

Хадны зургийн бөөгнөрөлөөр нь

Хадны зургийг ширхэг тус бүрээр тоолсон

Дурсгалын солбицолыг буруу алдаатай тэмдэглэх

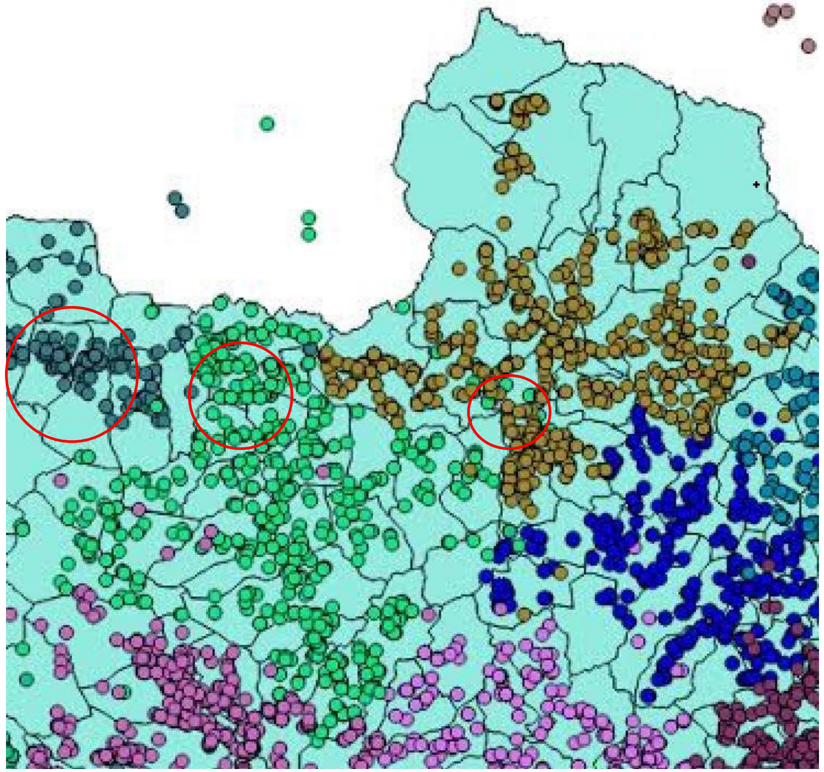

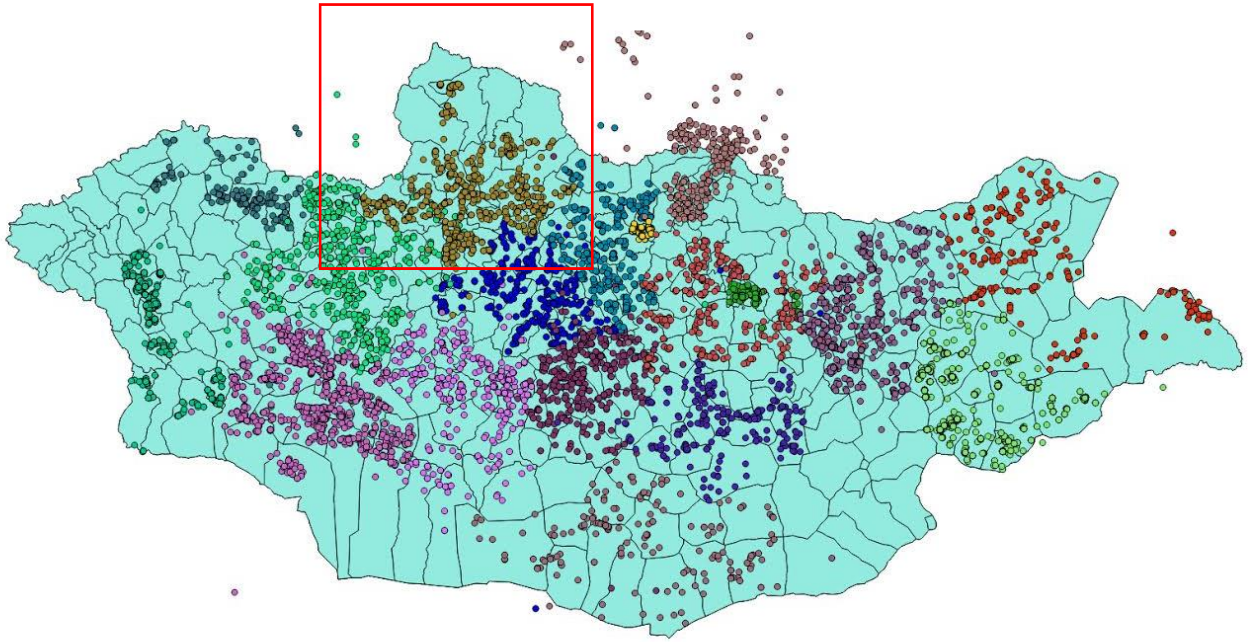

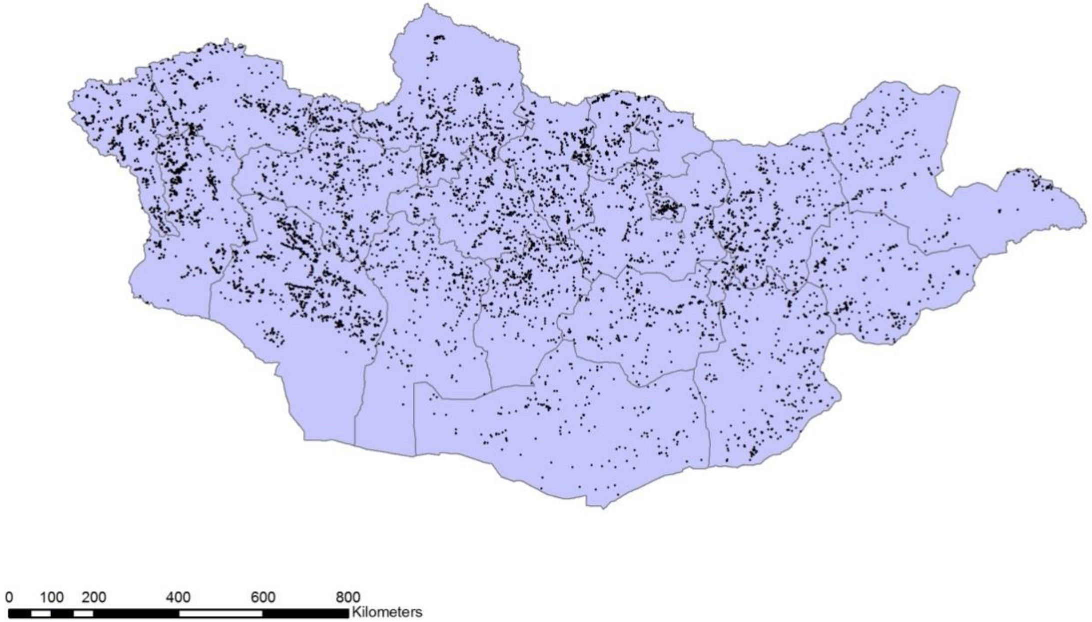

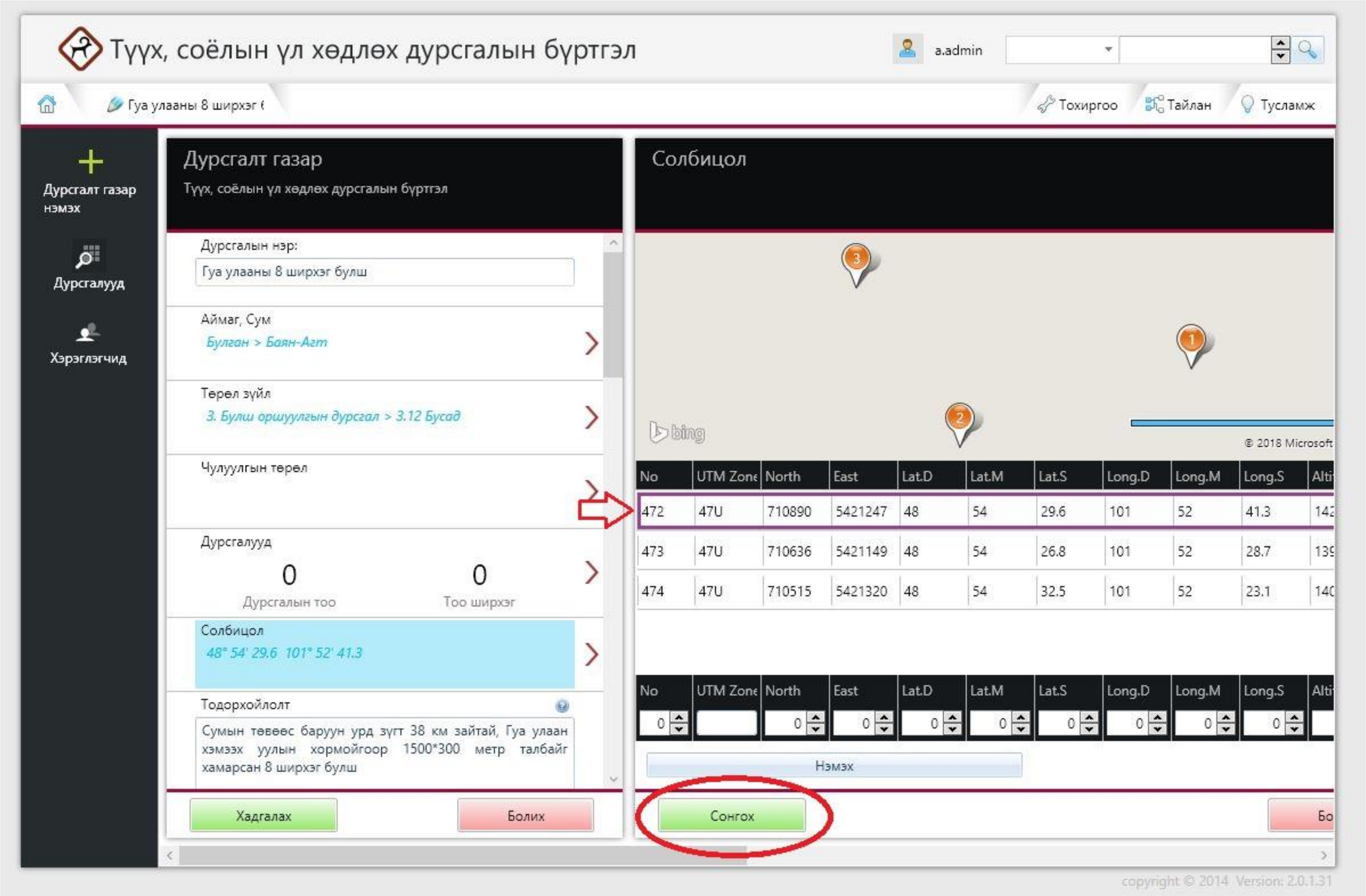
Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын бүртгэл
a.admin
Гуа улааны 8 ширхэг б
Тохиргоо
Тайлан
Тусламж
Дурсгалт газар нэмэх
Дурсгалууд
Хэрэглэгчид
Дурсгалт газар
Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын бүртгэл
Дурсгалын нэр:
Гуа улааны 8 ширхэг булш
Аймаг, Сум
Булган > Баян-Агт
Төрөл зүйл
3. Булш оршуулгын дурсгал > 3.12 Бусад
Чулуулгын төрөл
Дурсгалууд
0
Дурсгалын тоо
0
Тоо ширхэг
Солбицол
48° 54' 29.6 101° 52' 41.3
Тодорхойлолт
Сумын төвөөс баруун урд зүгт 38 км зайтай, Гуа улаан хэмээх уулын хормойгоор 1500*300 метр талбайг хамарсан 8 ширхэг булш
Хадгалах
Болих
Солбицол
bing
© 2018 Microsoft
No | UTM Zone | North | East | Lat.D | Lat.M | Lat.S | Long.D | Long.M | Long.S | Alti
472 | 47U | 710890 | 5421247 | 48 | 54 | 29.6 | 101 | 52 | 41.3 | 142
473 | 47U | 710636 | 5421149 | 48 | 54 | 26.8 | 101 | 52 | 28.7 | 139
474 | 47U | 710515 | 5421320 | 48 | 54 | 32.5 | 101 | 52 | 23.1 | 140
Нэмэх
Сонгох
Бо
copyright © 2014 Version: 2.0.1.31

Дурсгалын төрөл зүйлийг буруу сонгох

№	Төрөл зүйл		
1	1.Чулуун зэвсгийн дурсгалт газар	1.1 Палеолит	
		1.2 Мезолит	
		1.3 Неолит	
		1.4 Хүний сууж байсан оромж, сууц, агуй	
		1.5 Бусад	
2	2.Хадны зураг, бичгийн дурсгал	2.1 Сийлмэл зураг	
		2.2 Зос, бэхэн зураг	
		2.3 Тамга, тэмдэг, бичгийн дурсгал	
			2.3.1 Түрэг
			2.3.2 Уйгур
			2.3.3 Кидан
			2.3.4 Монгол
			2.3.5 Тод
			2.3.6 Дөрвөлжин
			2.3.7 Манж
			2.3.8 Согд
			2.3.9 Араб
			2.3.10 Перс
			2.3.11 Санскрит
			2.3.12 Төвд
			2.3.13 Хятад
			2.3.14 Бусад
3	3. Булш оршуулгын дурсгал	3.1 Неолитын булш	
		3.2 Шороолжин булш	
		3.3 Хиргисүүр	
		3.4 Дөрвөлжин булш	
		3.5 Пазырык булш	
		3.6 Хүннү булш	
		3.7 Түрэг булш	
		3.8 Уйгур булш	
		3.9 Хятан булш	
		3.10 Монгол булш	
		3.11 Хадны оршуулга	
		3.12 Бусад	
4	4.Тахил тайлгын байгууламж	4.1 Тахилын онгон	
			4.1.1 Балбал (зэл чулуу)
			4.1.2 Хашлага чулуу
		4.2 Тахилын сүмийн туурь	
		4.3 Шивээ	
		4.4 Овоо	
		4.5 Бусад	
5	5.Барилга, архитектурын дурсгал	5.1 Суурьшлын ул мөр бүхий газар	
		5.2 Эртний хот	
			5.2.1 Хүннү
			5.2.2 Түрэг
			5.2.3 Уйгур
			5.2.4 Кидан
			5.2.5 Монгол
			5.2.6 Манж
			5.2.7 Тодорхойгүй
		5.3 Хэрмэн зам	
		5.4 Шуудуу	
		5.5 Сүм хийдийн туурь	
		5.6 Суврага	
		5.7 Түүхэн дурсгалт байшин	
		5.8 Агуй, оромж, түр сууц	
		5.9 Архитектурын дурсгал	
			5.9.1 Уран барилга
			5.9.2 Уран барилгын цогцолбор
			5.9.3 Сүм хийд
			5.9.4 Уран баримал, хөшөө (1921-1990 он)
			5.9.5 Сүрлэг чимэглэлийн дүрслэл
		5.10 Бусад	
6	6. Хөшөө дурсгал	6.1 Буган чулуун хөшөө	
		6.2 Хүн чулуу	
			6.2.1 Хүрэл
			6.2.2 Түрэг
			6.2.3 Уйгур
			6.2.4 Кидан
			6.2.5 Монгол
			6.2.6 Тодорхойгүй
		6.3 Тамга тэмдэгтэй хөшөө чулуу	
		6.4 Гэрэлт хөшөө	
		6.5 Амьтны дүрслэлтэй хөшөө	
		6.6 Цулгуй хөшөө	
		6.7 Бусад	
7	7.Үйлдвэрлэлийн ул мөр хадгалсан дурсгалт газар	7.1 Төмөрлөг боловсруулалтын ул мөр	
		7.2 Шавар боловсруулалтын ул мөр	
		7.3 Газар тариалангийн ул мөр	
		7.4 Чулуу олзворлолтын ул мөр	

Дурсгалын төрөл зүйлийг ихэвчлэн Барилга, архитектурын дурсгал дээр буруу сонгосон байдаг.

Хангалтгүй авсан гэрэл зургийг (RICH 3.0 програмд оруулсан зургаас)

(RICH 3.0 програмд оруулсан зургаас)

Өөр аймгийн нутагт байгаа дурсгалыг бүртгэх

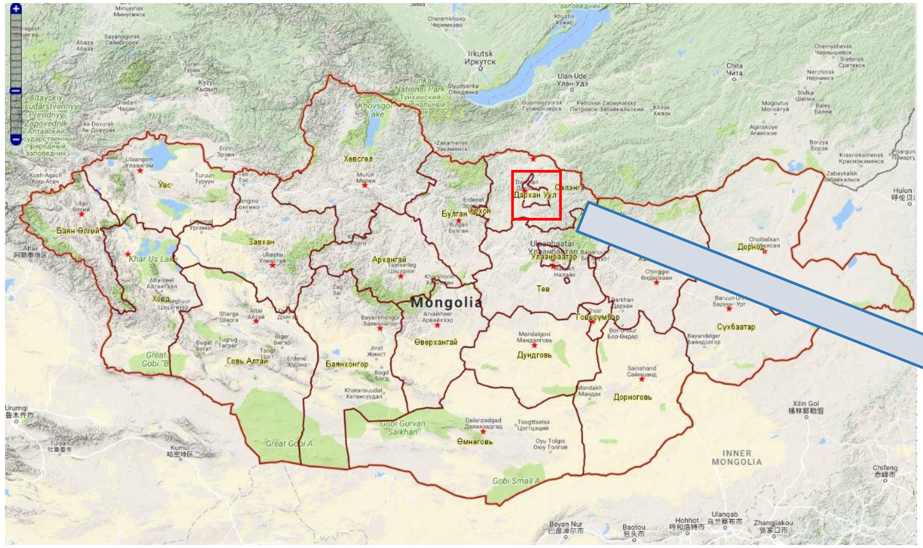

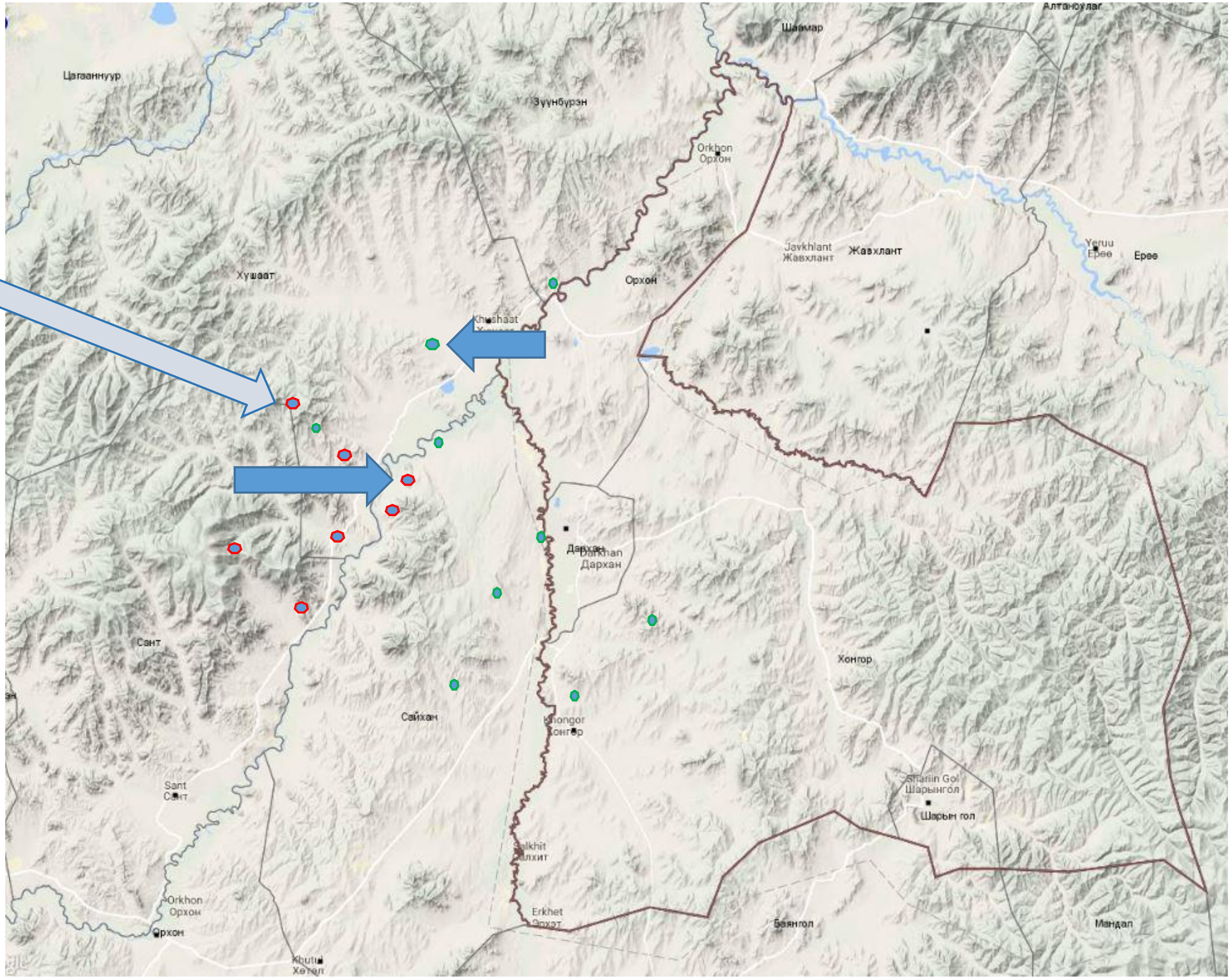

Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн
Газрын харилцааны мэргэжилтэн

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА

Шуудангийн хаяг: Хан-Уул дүүрэг 21-р хороо,
Буянт Ухаа 2 хороолол, Соёлын Өвийн Үндэсний Төв
Утас: 7777-9004
И-мэйл: info@ncch.gov.mn
Даваа - Баасан: 08:30 - 17:30